

Adatbázisok 1.

Relációs adatbázis tervezés – 1. rész

Funkcionális függőségek

Felbontások

Normálformák

A reláció adatmodell tervezése

	A	B	C	D	E	F	G
1	kocsma_város	kocsma_név	tulaj	sör	gyártó	ár_USD	ár_HUF
2	New York	Beer-lak	Joe	Bud	Anheuser-Busch	3	925
3	New York	Beer-lak	Joe	Bud Lite	Anheuser-Busch	3,5	1080
4	Washington	Beer-lak	Sue	Michelob	Anheuser-Busch	5	1545
5	Baltimore	BeerKa Bar	Frank	Michelob	Anheuser-Busch	4,5	1390
6	Baltimore	BeerKa Bar	Frank	Bud Lite	Anheuser-Busch	3	925
7	...	...	...	...	...	...	...

A reláció adatmodell tervezése

	A	B	C	D	E	F	G
1	kocsma_város	kocsma_név	tulaj	sör	gyártó	ár_USD	ár_HUF
2	New York	Beer-lak	Jack	Bud	Anheuser-Busch	3	925
3	New York	Beer-lak	Joe	Bud Lite	Anheuser-Busch	3,5	1080
4	Washington	Beer-lak	Sue	Michelob	Anheuser-Busch	5	1545
5	Baltimore	BeerKa Bar	Frank	Michelob	Anheuser-Busch	4,5	1390
6	Baltimore	BeerKa Bar	Frank	Bud Lite	Anheuser-Busch	3	925
7	...	...	...	...	...	...	...

A relációs adatmodell tervezése

	A	B	C	D	E	F	G
1	kocsmá_város	kocsmá_név	tulaj	sör	gyártó	ár_USD	ár_HUF
2	New York	Beer-lak	Joe	Bud	Anheuser-Busch	4	925
3	New York	Beer-lak	Joe	Bud Lite	Anheuser-Busch	3,5	1080
4	Washington	Beer-lak	Sue	Michelob	Anheuser-Busch	5	1545
5	Baltimore	BeerKa Bar	Frank	Michelob	Anheuser-Busch	4,5	1390
6	Baltimore	BeerKa Bar	Frank	Bud Lite	Anheuser-Busch	3	925
7	...	...	...	...	...	...	...

Felszolgál

A relációs adatmodell tervezése

- Megtehetnénk, hogy valamennyi adatot **egyetlen relációba** tennénk:
  - Felhasználó szempontjából kényelmes
  - Sok „felesleges” adat van benne → nem jó tárolási hatékonyság, az adatbázist ellentmondásossá teheti

A relációs adatmodell tervezése

- Előzők miatt → valahogy a felhasználási eset fogalmait, kapcsolatait **modellezni kell** (pl. Egyed/Kapcsolat modellel, ld. későbbi előadáson)
- De még így is előfordulhat, hogy nem lesz elég „ügyes” a modellezés
→ még mindig lehetnek felesleges adatok konkrét előfordulásnál

A relációs adatmodell tervezése

	A	B	C	D	E	F	G
1	kocsmá_város	kocsmá_név	tulaj	sör	gyártó	ár_USD	ár_HUF
2	New York	Beer-lak	Joe	Bud	Anheuser-Busch	3	925
3	New York	Beer-lak	Joe	Bud Lite	Anheuser-Busch	3,5	1080
4	Washington	Beer-lak	Sue	Michelob	Anheuser-Busch	5	1545
5	Baltimore	Beer-lak	Frank	Michelob	Anheuser-Busch	4,5	1200

Felszolgál (+)

- Fontos fogalom a redundancia:
- Adott egy $R(A_1, \dots, A_n)$ reláció. Ha valamely A_i attribútum értékét ki tudjuk az $\{A_j \mid j \neq i\}$ attribútumok értékeiből „következtetni” $\rightarrow$ **a relációt redundánsnak** nevezzük.
- A „következtetési szabályok” az ún. Amstrong-axiómák lesznek (ld. alább)

Funkcionális függőségek

	A	B	C	D	E	F	G
1	kocsmá_város	kocsmá_név	tulaj	sör	gyártó	ár_USD	ár_HUF
2	New York	Beer-lak	Joe	Bud	Anheuser-Busch	3	925
3	New York	Beer-lak	Joe	Bud Lite	Anheuser-Busch	3,5	1080
4	Washington	Beer-lak	Sue	Michelob	Anheuser-Busch	5	1545
5	Baltimore	Beer-lak	Frank	Michelob	Anheuser-Busch	4,5	1200

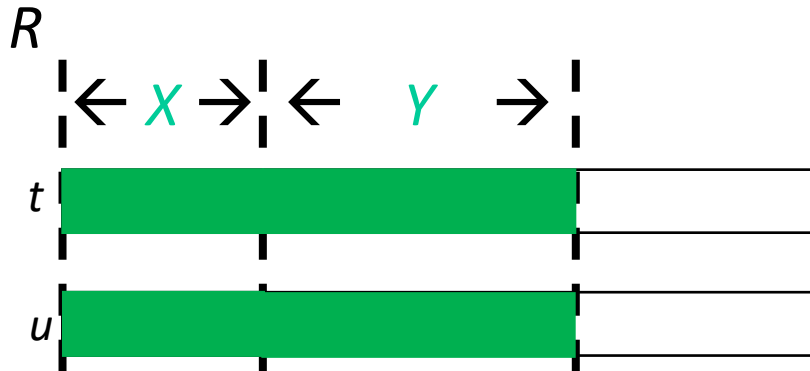
Felszolgál (+)

- Másképp:
- kocsmá_város és kocsmá_név mezők egyezőségéből következik a tulaj mezők egyezősége
- Létezik egy függvény (funkció), amely
(kocsmá_város, kocsmá_név) → tulaj

Funkcionális függőségek

- $X \rightarrow Y$ egy R relációra vonatkozó megszorítás, miszerint ha két sor megegyezik X összes attribútumán, Y attribútumain is meg kell, hogy egyezzenek.
  - Jelölés: $X, Y, Z, \dots$ attribútum halmazokat; $A, B, C, \dots$ attribútumokat jelöl.
  - Jelölés: $\{A, B, C\}$ attribútum halmaz helyett ABC -t írunk.

Funkcionális függőségek – dekompozíció

	A	B	C	D
1	kocsmá_város	kocsmá_név	sör	ár_USD
2	New York	Beer-lak	Bud	3
3	New York	Beer-lak	Bud Lite	3,5
4	Washington	Beer-lak	Michelob	5
5	Baltimore	BeerKa Bar	Michelob	4,5
6	Baltimore	BeerKa Bar	Bud Lite	3
7	...	...	...	...

	A	B	C
1	kocsmá_város	kocsmá_név	tulaj
2	New York	Beer-lak	Joe
3	Washington	Beer-lak	Sue
4	Baltimore	BeerKa Bar	Frank
5	...	...	...

	A	B
1	sör	gyártó
2	Bud	Anheuser-Busch
3	Bud Lite	Anheuser-Busch
4	Michelob	Anheuser-Busch
5	...	...

Jobboldalak szétvágása (ff)

- $X \rightarrow A_1 A_2 \dots A_n$ akkor és csak akkor teljesül R relációra, ha $X \rightarrow A_1, X \rightarrow A_2, \dots, X \rightarrow A_n$ is teljesül R -en.
- Példa: $A \rightarrow BC$ ekvivalens $A \rightarrow B$ és $A \rightarrow C$ függőségek kettőssével.
- Baloldalak szétvágására nincs általános szabály.
- Általában FF-k jobboldalán egyetlen attribútum szerepel majd.

Példa: FF

Főnökök(név, cím, kedveltSörök, gyártó, kedvencSör)

- FF-k, amelyek vszleg teljesülnek:
  1. név -> cím kedvencSör
    - Ez az FF ugyanaz, mint név -> cím és név -> kedvencSör.
  2. kedveltSörök -> gyártó.

Példa: egy lehetséges előfordulás

név	cím	kedveltSörök	gyártó	kedvencSör
Janeway	Voyager	Bud	A.B.	WickedAle
Janeway	Voyager	WickedAle	Pete's	WickedAle
Spock	Enterprise	Bud	A.B.	Bud

Mert név -> cím

Mert név -> kedvencSör

Mert kedveltSörök -> gyártó

Relációk kulcsai

- K *szuperkulcs* R relációra, ha K funkcionálisan meghatározza R attribútumait.
- K *kulcs* R -en, ha K szuperkulcs, de egyetlen valódi részhalmaza sem szuperkulcs.

Példa: superkulcs

Főnökök(név, cím, kedveltSörök, gyártó, kedvencSör)

□ {név, kedveltSörök} superkulcs, hiszen a két attribútum meghatározza funkcionálisan a maradék attribútumokat.

➤ név -> cím kedvencSör

➤ kedveltSörök -> gyártó

Példa: kulcs

- {név, kedveltSörök} kulcs, hiszen sem {név}, sem {kedveltSörök} nem superkulcs.
  - név -> gyártó; kedveltSörök -> cím nem teljesülnek.
- Az előbbin kívül nincs több kulcs, de számos superkulcs megadható még.
  - Minden olyan halmaz, amit tartalmazza {név, kedveltSörök}-t.

Kis kombinatorika

- **Feladat:** R relációnak legyenek $A_1, \dots, A_n$ az attribútumai. Adjuk meg n függvényeként, hogy R -nek hány superkulcsa van, ha
  - (a) csak A_1 kulcs,
  - (b) A_1 és A_2 kulcsok,
  - (c) $\{A_1, A_2\}, \{A_3, A_4\}$ kulcsok,
  - (d) $\{A_1, A_2\}, \{A_1, A_3\}$ kulcsok.

Hogyan kaphatjuk meg a kulcsokat?

1. Szimplán megadunk egy K kulcsot, mert a specifikáció alapján eldönthető.
  - Az FF-k $K \rightarrow A$ alakúak, ahol A „végigmegy” az összes attribútumon
2. Vagy: megadjuk az FF-eket, és ezekből következtetjük ki a kulcsokat.

Még egy természetesen adódó FF

- **Példa:** az „ugyanabban az időben nem lehet két előadás ugyanabban a teremben” lefordítva:
idő terem -> előadás.

FF-k kikövetkeztetése

- Legyenek $X_1 \rightarrow A_1, X_2 \rightarrow A_2, \dots, X_n \rightarrow A_n$ adott FF-ek, szeretnénk tudni, hogy $Y \rightarrow B$ teljesül-e olyan relációkra, amire az előbbi FF-ek teljesülnek.
  - Példa: $A \rightarrow B$ és $B \rightarrow C$ teljesülése esetén $A \rightarrow C$ biztosan teljesül.
- Ez az adatbázis sémájának megtervezésekor lesz majd fontos.

Armstrong-axiómák I.

- (A1) **Reflexitivitás**: ha $Y \subseteq X \subseteq R$, akkor $X \rightarrow Y$. Az ilyen függőségeket **triviális** függőségeknek nevezzük.
- (A2) **Bővítés**: ha $X \rightarrow Y$ teljesül, akkor tetszőleges $Z \subseteq R$ -ra $XZ \rightarrow YZ$ teljesül.
- (A3) **Tranzitivitás**: ha $X \rightarrow Y$ és $Y \rightarrow Z$, akkor $X \rightarrow Z$.
- **Példák a személy** (*sz_ig_szám, TAJ, név, anyja_neve, születés, kor, fizetés*) tábla esetén:
  - (A1) (név, születés) $\rightarrow$ név
  - (A2) születés $\rightarrow$ kor, akkor (születés, név) $\rightarrow$ (kor, név)
  - (A3) TAJ $\rightarrow$ születés, születés $\rightarrow$ kor, akkor TAJ $\rightarrow$ kor.

Példa levezetésre

- Legyen $R = ABCD$ és $F = \{ A \rightarrow C, B \rightarrow D \}$:
  1. $A \rightarrow C$ adott.
  2. $AB \rightarrow ABC$ (A2) alapján.
  3. $B \rightarrow D$ adott.
  4. $ABC \rightarrow ABCD$ (A2) alapján.
  5. $AB \rightarrow ABCD$ (A3) alapján 2-ből és 4-ből.
- **Példa:** bizonyítsuk be levezetéssel, hogy $\{ X \rightarrow Y, XY \rightarrow Z \}$ -ből következik $\{ X \rightarrow Z \}$.

Újabb feladat

- **Feladat:** mutassuk meg, hogy az alábbiak nem érvényes szabályok funkcionális függőségekre:
  - ha $A \rightarrow B$, akkor $B \rightarrow A$,
  - ha $AB \rightarrow C$ és $A \rightarrow C$, akkor $B \rightarrow C$,
  - ha $AB \rightarrow C$, akkor $A \rightarrow C$ vagy $B \rightarrow C$.